HOZIRGI TA'LIM TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR

Muhammad Dehqonboyev
Jizzax viloyati Sharof Rashidov tumani
27 sonli maktab o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada oliy ta'lim muassasalari faoliyatini takomillashtirish, bu yo'lda olib borilayotgan amaliy ishlar, yangiliklar, o'zgarishlar haqida, kelajakda bu harakatlar oqibatida bo'ladigan o'zgarishlar haqida so'z borgan. Bundan tashqari islohotlar, yangiliklar haqida ma'lumotlar raqamlarda ifodalangan.
Kalit so'zlar: ta'lim tizimi, kreativ, ta'lim va tarbiya, ijtimoiy muammolar , yuqori texnologiyalar.

Bilamizki, dunyoda qaysi davlat bo'lmasin unda kadr salohiyati va intelligent bazasi uni shakllantirish jarayoni butun bir tizimdir. Bunda har bir siyosiy rahbar kuchli o'zgarish va mustahkam legitimlik yaratishga harakat qiladi. Yangi O'zbekistonda yangi ta'lim tizimiga doir qarorlar ishlab chiqilishi zamirida yuksak intellektual salohiyatli yoshlarni tarbiyalash, iqtisodiyot va xalq farovonligini oshirish maqsadi mujassamdir.
Yangi O'zbekistonda yangi ta'lim tizimidagi muammolarni kreativ yechim topish orqali muhim yangilanishlarga erishiladi. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2 ta siyosiy doktrinasi va bu dasturlar orqali qo'yilgan maqsadlar zamirida katta o'zgarish sodir bo'lishi kutilmoqda. Har qanday dastur faqat uni yaratuvchisiga emas uning bajaruvchilari va jamiyat faolligidan kelib chiqib mahsuldorligi ortadi.
Bilamizki, bugun mamlakatimizda barcha sohalarda keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. O'z navbatida, bu islohotlarning salmoqli qismini ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar tashkil etadi. Keyingi yillarda ta'limning barcha bo'g'inlarini zamon talablari asosida tashkil etish yuzasidan amaliy ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, ta'lim tizimida quyidagi yo'nalishlarda islohotlar va amaliy chora-tadbirlar tashkil etilmoqda:
1) maktabgacha ta'lim sohasida;
2) umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim;
3) oliy ma'lumot;
4) oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim;
5) qayta tayyorlash va malakasini oshirish.
Demak, ayniqsa, maktabgacha ta'lim va tarbiya sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning boshlanishi bugungi kunda ushbu sohaga alohida e'tibor qaratilayotganidan dalolat beradi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun pedagog va boshqaruv kadrlarini tayyorlash, qayta tayyorlash va salohiyatini oshirish borasida ham ijobiy o zgarishlar kuzatilmoqda. Maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shartsharoitlar yaratish ham Konsepsiyaning asosiy yo nalishlaridan biridir. Mazkur tizimda innovatsiyalarni, ilg'or pedagogik va axborotkommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish maqsadida maktabgacha ta'lim tashkilotlarini kompyuterlar bilan ta'minlash, internet tarmog'iga ulanishi bosqichma bosqich amalga oshirilmoqda.
Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Farzandlarimiz maktabda qanchalik bilimli bo'lsa, yuqori texnologiyali iqtisodiyot shunchalik tez rivojlanadi, ijtimoiy muammolar ham hal bo'ladi. Shunday ekan, yangi O'zbekiston ostonasi maktabdan boshlanadi, desam, bu fikrni butun xalqimiz qo'llab-quvvatlaydi, deb o'ylayman.
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi Ijtimoiy soha va iqtisodiyotni rivojlantirishga qaratilgan PF-5847-son qarori bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasining 2030- yilgacha oliy ta'lim tizimi muqaddima vazifasini o'tamoqda. bu

sohadagi yangi islohotlarga. Sir emaski, bugungi kunda dunyoning yetakchi universitetlari eng yirik ilmiy markazlar hisoblanadi.
Bugungi kunda yangi universitetlar va jahonning yetakchi universitetlarining filiallari tashkil etilmoqda. Masalan, keyingi 4 yilda mamlakatimizda 47 ta yangi oliy ta'lim muassasasi, jumladan, xorijiy oliy ta'lim muassasalarining filiallari tashkil etilib, oliy ta'lim muassasalari soni 125 taga yetdi. Nodavlat oliy ta'lim muassasalari davlat-xususiy sheriklik tizimi asosida tashkil etiladi. Aholining fikrini o'rganib chiqib, sirtqi va kechki ta'lim shakllari tiklandi va ko'paydi. Umumta'lim maktablari 2016-yildagi 9 foizdan 2020-yilda 25 foizga o'sdi, bu ishni yanada kengaytirishimiz kerak.[1]
Xorijdagi oliy ta'lim muassasalari va ilmiy tadqiqot muassasalarida professor-o'qituvchilarning malakasini oshirish va stajirovkadan o'tish mexanizmi yaratildi. Ularning oylik ish haqi miqdori 2018 yilga nisbatan o rtacha 2,5 barobarga oshdi. Joriy yildan boshlab 10 ta oliy ta'lim muassasasi o'zini-o'zi moliyalashtirishga o'tkazildi.
Demak, yuqoridagilardan xulosa qilish mumkinki, bugungi kunda ta'lim sohasidagi islohotlar o'zining dolzarbligi va amaliy ahamiyatiga ko'ra boshqa sohalardagi islohotlardan qolishmaydi. Chunki bu boradagi islohotlarni yanada keng ko'lamda davom ettirish vaqti keldi.
Davlatning kelajagi bevosita yoshlarning bilimli bo'lishiga bog'liq. Shu bois ta'lim tizimini rivojlantirish masalasiga hukumat darajasida e'tibor qaratish har bir davlat uchun muhim vazifa hisoblanadi.
O'zbekistonda keyingi yillarda Harakatlar strategiyasi va uning mantiqiy davomi bo'lmish Taraqqiyot strategiyasi doirasida rivojlangan mamlakatlardagi kabi uzluksiz ta'lim tizimini tizimli takomillashtirish, sifatli ta'limni ta'minlash, ta'lim-tarbiyani yanada yuksaltirish borasida aniq islohotlar amalga oshirildi. malakali kadrlar tayyorlash.
Ushbu islohotlar munosabati bilan keyingi 6 yilda davlat byudjeti xarajatlari **4,3** barobar, maktabgacha ta'lim muassasalari soni 2016-yildagi **5211 tadan 2021-yilga kelib 19316** taga , maktablar soni **9719 tadan 10289** taga , 11 taga ko'paydi. -yozgi majburiy ta'lim qayta ochildi, maktab o'qituvchilari yuklamasi optimallashtirildi, majburiy mehnatga barham berildi. Ta'lim sohasi vakillarining ish haqi qariyb 4 barobar oshirildi, oliy o'quv yurtlari soni **70 tadan 191** taga ko'paytirildi , oliy o'quv yurtidan keyingi ta'limning ikki bosqichli tizimi – asosiy doktorantura (PhD) va doktorantura (doktorantura) joriy etildi. fan doktori).
Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan izchil islohotlar samarasida maktabgacha ta'lim muassasalariga qamrab olish darajasi **27,7** foizdan **67** foizga, maktablarda oliy ma'lumotli malakali pedagoglar ulushi **81,8** foizdan **87,8** foizga, yoshlarning qamrab olinishi ta'minlangan. oliy ma'lumot 9 foizdan 38 foizgacha.
Sohadagi islohotlarni izchil davom ettirish maqsadida 2026-yilgacha rivojlanish strategiyasi doirasida maktabgacha ta'lim bilan qamrab olish darajasini hozirgi 67 foizdan 80 foizga yetkazish, **7 mingdan** ortiq ta'lim muassasalari tashkil etish rejalashtirilgan . yangi nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalarini tashkil etish, xalq ta'limi tizimida qo'shimcha **1,2 million** o'quvchi o'rni yaratish, 2023/2024 o'quv yilidan boshlab Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyatining boshlang'ich sinf o'quvchilarini bepul ovqatlantirish bo'yicha ijobiy tajribasini joriy etish; qolgan barcha viloyatlar va Toshkent shahridagi maktablar. Shuningdek, oliy ta'lim muassasalariga qabul qilish darajasini 50 foizga, nodavlat oliy o'quv yurtlari sonini esa kamida 50 taga yetkazish ko'zda tutilgan.

[1] G'afforova, X. Y., & Abdujalilova , M. (2023). xorijiy tajribalar asosida maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 199–203. Retrieved from http://erus.uz/index.php/er/article/view/3727

Bu esa yuqoridagi islohotlarni yanada mustahkamlash va davom ettirish, yoshlarning umrbod ta'lim olish imkoniyatlarini konstitutsiyaviy qonunchilikda mustahkamlab qo'yishni taqozo etadi.

Shuni inobatga olgan holda, yangilangan Konstitutsiyada ilk bor maktabgacha yoshdagi bolalarning ta'lim va tarbiyasi sohasida davlat kafolati joriy etish, bolalarning o'rta ta'lim olishi va uni davlat tomonidan tekin ta'minlashi majburiyligi; fuqarolarning davlat ta'lim muassasalarida tanlov asosida davlat hisobidan oliy ta'lim olishlari.

Ta'lim sohasida alohida davlat majburiyatlari sifatida nogiron bolalarning sifatli ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirishning aniq mexanizmlari ta'lim muassasalarida alohida ta'limga muhtoj bolalarni inklyuziv ta'lim va tarbiyalash uchun ijtimoiy norma joriy etilmoqda;

Yuqoridagi islohotlarni amalga oshirish uchun ta'lim sifatiga e'tibor qaratib, bu boradagi ishlarning jozibadorligini muttasil oshirib borish zarur. Zero, millat va elat ravnaqi, intellektual salohiyatini yuksaltirish o'qituvchilar faoliyatiga bog'liq. O'qituvchi ilm-fan sirlarini, ma'naviy-madaniy merosni yoshlarga yetkazishda muhim bo'g'indir. Binobarin, o'qituvchilarning o'z salohiyatini to'la ro'yobga chiqarishi uchun sharoit yaratish, ularni ijtimoiy, huquqiy, moddiy qo'llab-quvvatlash zarur.

Shu bois Konstitutsiyaga o'qituvchilarning jamiyatdagi maqomi to'g'risida alohida modda kiritildi. O'zbekistonda o'qituvchi mehnatini jamiyat va davlat taraqqiyoti, sog'lom, barkamol avlodni shakllantirish va tarbiyalash, xalqning ma'naviy-madaniy salohiyatini asrab-avaylash va boyitishning asosi sifatida e'tirof etish tobora mustahkamlanmoqda. Davlat o'qituvchilarning sha'ni va qadr-qimmatini himoya qiladi, ularning ijtimoiy va moddiy farovonligi, kasbiy o'sishi haqida g'amxo'rlik qiladi, deb taxmin qilinadi.

O'z navbatida, mazkur yangilik mamlakatimizda faoliyat yuritayotgan 685 ming nafardan ortiq o'qituvchilarning ijtimoiy mavqeini mustahkamlash, ularni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish va kasbiy o'sishini ta'minlaydi.

Xulosa shuki, inson kapitali sifatini yaxshilamasdan turib, iqtisodiy o'sishni yanada ta'minlash qiyin bo'ladi. Binobarin, zarur kuch va resurslarni ta'lim sifatini oshirish, malakali kadrlar tayyorlashga yo'naltirish nafaqat bugun, balki ertangi kunning ham ustuvor vazifasiga aylanib bormoqda.

Binobarin, har bir davlat erkin va farovon jamiyat qurish yo'lida intilayotgan ekan, eng avvalo bu yo'lda o'zining ulkan maqsad va vazifalarini Konstitutsiyasida mustahkamlab beradi. Bunga hech qanday shubha yo'q.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Xolboyeva G. Mustaqillik yillarida ta`limi tizimidagi islohotlar, maktabgacha ta`lim tizimi faoliyati rivoji. Vol.
2. No. 1 (2024): psixologiya va sotsiologiya ilmiy jurnali .
3. Aminov Sh. Yangi o'zbekistonda ta'lim sohasidagi strategik maqsadlar. Uzbek Scholar JournalVolume-03, April, 2022.
4. Farxuddinova Barnoxon Muxsinjonova. (2024). Mustaqillik yillarida ta'lim tizimi. Лучшие интеллектуальные исследования, 22(6), 90–95. Retrieved from https://web-journal.ru/index.php/journal/article/view/6158
5. Karimova, M. (2023). Akademik mustaqillik asosida oliy ta'lim muassasalari faoliyatini takomillashtirish. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(5 Part 3), 294–297. извлечено от https://in-academy.uz/index.php/cajei/article/view/15973
6. https://uzlidep.uz/uz/news-of-party/14888